

П.Я. Хомин, д-р екон. наук, проф. (*ТНТУ ім. І. Пулюя, Тернопіль*)

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНИМ РОЗВИТКОМ НА ТЛІ ЙОГО ВАД

Назва тез сконструйована зумисне так, аби ключові слова можна було рівною мірою віднести до всіх головних членів цього речення, оскільки вади економічного розвитку в невеликій мірі зумовлені недоліками обліково-аналітичного забезпечення управління. Це добре розуміли класики облікової теорії. Приміром, Й.-В. Шер наголошував: «Счетоводство и калькуляция, в частности, организация счетного дела вообще могут оказывать на процветание и доходность предприятия столь же большое влияние, как и любое нововведение в техническом оборудовании предприятия» [5, с. 444].

Йому ж, разом із Ф. Ляйтнером, П. Герстнером та ін., завдячуємо тим, що «вивчення балансу вилилось у створення економічного аналізу» [3], який зведений нині до профанації «плюс/мінус до минулого року». І ця проблема не нова, адже ще в 30-ті роки ХХ ст. «Стремительно развивающееся народное хозяйство уже не могло руководствоваться сведениями, которые представляли бухгалтеры. ...Повышение оперативности стало важнейшей задачей практики». От тільки тодішні революціонери пішли хибним шляхом: «Во многих предприятиях для сокращения сроков представления отчетности данные за последние дни отчетного периода получали не прямой регистрацией, а путем экстраполяции» [3]. Врешті збилися на манівці, як-от О. Чаянов, отож ця проблема залишається актуальною і в наші дні.

Бракує снаги для її вирішення й у теперішніх Чаянових (ху, ледве справився, бо комп'ютер вперто виправляв на «чайников»), тому замість еволюційного розвитку по спіралі, їхня навколometодологічна метушня завершується в тій самій площині: О. Чаянов пропонував революційну заміну назви бухгалтерського обліку на «економічний» [3], нинішні «ультрареволюціонери» – на стратегічний, притягуючи за вуха в якості аргументів видання, автори яких ні сном ні духом не відають про таку ефемерію. Проте їх не бентежить неможливість процитувати бодай речення з книги Б. Райна, де фігурувало би словосполучення «стратегічний облік», адже в нього йдеться про «Взаимосвязь стратегии компании и управленческого учета» – глава I, «Стратегию планирования» – глава II, «Управленческий учет в контексте стратегического менеджмента» – глава III, «Учет конкурентов» із розкриттям теми «Что такое конкурентция» чи «Моделирование олигополии» [2] тощо. Не кажучи вже хоча б

про визначення сутності стратегічного обліку. Та й чогось дивно, що для них світ зійшовся клином на цій книзі, адже, крім неї, вийшла авторства К. Уорда [4], про яку наші «теоретики» чогось не згадують, хоча теж використовують – не інакше, як у результаті навіювання, – термінологему «стратегічний управлінський облік».

В той же час навіть ті проблеми недостовірності обліково-аналітичної інформації, які відзначали згадувані вчені, теперішні «метри» й «дециметри» обходять за милю. Зокрема, т. зв. «хозяйственную рентабельность», яку П. Герстнер «подверг убедительной критике: 1) прибыль, полученная за год, не может относиться целиком к финансовому результату, так как ее часть уже вошла в первые месяцы отчетного года в состав капитала и, следовательно, повлияла на общегодовую сумму прибыли; 2) прибыль получают не только на свой, но и на привлеченный капитал. Следовательно, рентабельность должна определяться на весь капитал, используемый на предприятии». А тим більш «серию аналитических характеристик баланса» й сформульовані ним «пять правил для оценки пассива, пять правил для оценки актива и одно для оценки взаимосвязи пассива и актива» [3], які для них є terra incognita. Як і відзначений В. Леонт'євим, недолік процедури агрегування, за якою «позитивні й негативні компоненти кожного вектора неминуче «гасять» реальне вогнище взаємозв'язків тих чи інших чинників» [1]. Чи викривлення внаслідок інфляції адже «складывая цены прошлого года (века) с ценами нынешними, бухгалтерия получает условные числа, лишённые реального содержания ... , искажает ... финансовые результаты» [3].

Втім, це лише дециця вад обліково-аналітичного забезпечення управління економічним розвитком, які потребують наукового осмислення, тому закликаю до цього учасників конференції, а всілякі ефемерії, які пропагуються чогось тільки в нас, а не, скажімо, навіть у найближчих країнах, де економіка процвітає, облишити – як оману.

Інформаційні джерела

1. Леонт'єв В. Экономические ссе. Теории, исследования, факты и политика / В. Леонт'єв. – М. : Политиздат, 1999. – 415 с.
2. Раян Б. Стратегический учет для руководителя / Боб Раян. – М: Аудит, ЮНИТИ, 1998. — 616 с.
3. Соколов Я. В. Бухгалтерский учёт: от истоков до наших дней /Я. В. Соколов. – М.: Аудит ЮНИТИ, 1996. – 638 с.
4. Уорд К. Стратегический управленческий учет / Кит Уорд. – М: Олимп-Бизнес, 2002 г. – 448 с.
5. Шерр И. Бухгалтерия и баланс / Шерр Иоганн Вольфганг. – М.: Экономическая жизнь, 1926. – 575 с.